

ONDERZOEK NAAR HET VOORKOMEN VAN DE GLANSKOPMEES (PARUS
PALUSTRIS LONGIROSTRIS) IN AMSTERDAMSE WATERLEIDING DUINEN.

A. Het voorkomen.

De in 1968 vastgestelde territoria doormiddel van zang, nest-
vondst of pas uitgevlogen jongen :

1. Ten noorden van het Zandvoorter vlakje. Uitgevlogen jongen.
2. Ten noorden van de Oranjekom. Zang.
3. Bij de Museum-bunker. Nest met 7 pulli.
4. Ten noorden van het Monument. Adult ex. de jongen voerend
5. Ten westen van het Sprengel. Zang.
6. Bij "Schuil en Rust". Zang.
7. Ten oosten van het Sprengel. Zang.
8. Ten oosten van "Schuil en Rust". Nestvondst met eieren.
9. Langs het toevoer kanaaltje bij Tiemenstort. Zang.
10. Bij "Zeerust". Zang.
11. Tegenover "Zeerust". Zang.
12. Bij ingang "Oase". Zang.
13. Ten zuid-oosten van "Zeerust". Zang.
14. Halverwege de Blauweweg. Adulte exempl. vlogen met voer.
15. Ten noorden van het Panneland. Zang.
16. Bij het Zwartepad in het Panneland. Zang.
17. Aan het begin van het Zwartepad en de Acacialaan. Zang.
18. Aan het begin van de Beukenhelling. Nest met pulli.
19. Ten westen van de Beukenhelling, in het Kamperfoeliebos. Zang.
20. In het Abelenbosje ten zuiden van de Beukenhelling. Zang.
21. Bij de haverbaan. Nest met 7 pulli.
22. In het Zegveld-zuid bij Grauwe Abelenbos. Nestvondst met 7
pulli
23. In Berkenbos ten zuid-oosten van het Kromme Schuster.
nestvondst.
24. a) Aan het begin van de Kauwenlaan. Zang. (1^e broedsel.)
; b) Even ten noorden van de Kauwenlaan. Zang. (2^e broedsel.)
25. Bij de eerste ingang van De Zilk. Adult met juv. gezien.
26. Bij het Paardenkerkhof. Zang.

Uit de inventarisatie van de A.W.duinen van 1962 bleek, dat er
toen slechts vijf paar Glanskopmezen broedden, (wat wellicht aan
de lage kant was). terwijl nu minstens zesentwintig paar!

Dit bewijst toch wel, dat deze soort flink vooruit gegaan is ondanks de strenge winter van 1962 - 1963.

En zelfs deze inventarisatie is wellicht nog te laag, want er zijn nog grote stukken van het duin niet of onvoldoende bezocht. Er is bijvoorbeeld vrijwel niets bekend over het voorkomen van deze mezensoort in de duinen van:

- a. Het Rozenwaterveld.
- b. Het Zandvoortervlakje.
- c. De strook ten westen van het Oosterkanaal.
- d. Het Paardenkerkhof.
- e. Het Vogelenveld.
- f. Het Haasveld.
- g. Het Langenveld.

Verder zijn er ook nog enkele waarnemingen gedaan, die niet op een broedgeval hoeven de duiden. Deze vermoedelijk solitaire exemplaren werden gezien:

a. Ingang Bentveld.	c. Verscheidene langs het Verlengde Oosterkanaal.
b. Dennenbossen van het Vinkenveld.	d. Ten zuiden van het Vogelenveld.

Vooraf in de winter 1967 - 1968 zag ik in de hele duinen grote aantallen mezen zwerven, waarvan wel 50% Glanskopmezen. Deze invasie verdween echter met het naderen van het voorjaar.

B. De Biotopen.

Ik heb maar zoveel mogelijk biotopen genoteerd. Maar omdat deze bosjes zo weinig met elkaar overeenkomen, valt het moeilijk, om het karakteristieke biotoop van de Glanskopmees vast te stellen.

1. Dennenbossen Grenzend aan Eikenhout.
2. Grauwe Abelenbosje, laag Eikenhout en lage duinvegetatie.
3. Dennenbos met zeer gevarieerde lage duinbegroeiing.
4. Gevarieerd jong hout, voornamelijk Eikenhout.
5. Idem.
6. Hoog Iepenbos, en zeer gevarieerde vegetatie.
7. Gevarieerd, hoog Eikenbos en dennenbos.
8. Berkenbosjes grenzend aan dennenbos.
9. Heel lage Grauwe Abelen grenzend aan dennenbos.
10. Hoog opgaand Eikenhout, Beukenhout en Esdoorn.
11. Hoog Eikenhout gemengd met enkele Grauwe Abelen.
12. Hoge Grauwe Abelen, Eiken, Beuken, Iepen en Esdoorn.
13. Laag Eikenhout gemengd met Esdoorns.

14. Bos van Oostenrijkse dennen met wat Populierenbosjes.
15. Bosje van hoge Grauwe Abelen en Eikenbos met Beuken.
16. Hoge Iepen en Linden met veel Eikenhout.
17. Eikenhout, Kastanjes, Acacia's, en Grove dennen.
18. Grauwe Abelen, hoge Beuken, Eiken en Grove dennen.
19. Grauwe Abelenbosjes in open duinterrein met Meidoorn en Kardinaalmuts bosjes.
20. Grauwe Abelenbos omgeven door Balsempopulieren bosjes.
21. Zeer gevarieerd bos, hoofdzakelijk laag hout.
22. Hoog bos van Iepen en Grauwe Abelen met Eiken.
23. Hoog Berkenbos met enkele Meidoorns in het open duin.
24. a) Laan van hoge Iepen met Eikenbos en Meidoorns,
b) Hoge Grauwe abelen met lagere Berken en Meidoorns.
25. Hoge en heel lage Grauwe Abelen, Iepen en Eikenbos.
26. Hoofdzakelijk jong Eikenbos.

De nummering van deze lijst komt overeen met die van voornoemde lijst van territoria.

Uit deze lijst blijkt, dat de Glanskop in ieder geval de bosjes van Grauwe Abelen en Eiken prefereert!

Misschien vindt deze mees in die boomsoorten eerder een geschikte nestgelegenheid dan in andere. Want als de sterkere Koolmees of Pimpelmees hem uit een holte zou verjagen, dan bieden zij gemakkelijker, toch weer een andere nestgelegenheid.

In de toekomst hopen wij de Glanskop meer ruimte te kunnen bieden door het ophangen van nestkasten.

C. Het nest.

Met het zoeken van een nestboom heeft deze mees geen voorkeur voor een bepaalde boomsoort. Dat blijkt wel uit het volgende staatje. (De nummering is weer hetzelfde als de lijst van territoria en van biotopen.)

Boomsoort	Hoogte	Maat van het vlieggat
3) Vlier	Vlieggat 1,35 meter	19 x 35 mm.
7) Berk	1,60 meter	25 x 34 mm.
18) Grauwe Abeel	0,53 meter	28 x 30 mm.
21) Grove den	4,50 meter	30 x 85 mm.
22) Iep	±4,00 meter	?
23) Meidoorn	±4,00 meter	?

De Glanskopmees begint de bouw van zijn nest met mos, dan volgen grasjes of bastvezels en tenslotte wordt het nest gevoerd met

Konijnehaar. Het is me opgevallen dat het nestmateriaal van de Glanskop niet verschilde van dat van de Kuifmees in deze duinen. Toch heb ik geen zelf-gehakt of bij-gehakt nest gevonden.

Tot slot citeer ik nog een stukje uit : " Faunitisch Overzicht van de Nederlandzche Breodvogels" dat in 1942 geschreven werd door Mr. Fr. Haverschmidt.

"In het westen des lands komt de Glanskop
blijkbaar alleen in de binnenduinrand
voor en wel speciaal in de omgeving van
Haarlem, Heemstede, Vogelenzang en Aerden-
hout, waar de Glanskop vrij algemeen is.
.....Nader onderzoek van de
Glanskop is hoogst gewenscht.....!"

En dit blijft nog steeds gelden!

T.M. van Spanje